

Skautu un gaidu rokasgrāmata

Ugunskuri

UGUNSKURI UN TO TRADĪCIJAS

Vienas no skaistākajām skautu un gaidu āra dzīves atmiņām tev saistīsies ar vakara gaitām un vakariem pie ugunskura (ugunskurs pulciņa nometnē, kopa nedēļas nogale nometnē, sirojums). Tu atcerēsies skautu un gaidu viesu dienas ugunskuru džamborejā. Taču visdzīvākā atmiņā varbūt paliks vienības nometnes Lielais ugunskurs.

Kā redzam, ugunskurs kalpo daudzām un dažādām vajadzībām. No tā arī atkarīgs, cik liels un kādā veidā ugunskurs jākrauj.

Ugunskurus iedala ceremoniālajos un virtuves ugunskuros. Ceremoniālajos ugunskuros nekad nededzina nometnes un virtuves atkritumus, to dara virtuves ugunskurā.

Sirojumā ir tikai viens ugunskurs. Pie tā vispirms sagatavojam vakariņas. Pārējo vakara daļu pavadām pie tā paša ugunskura ar brīvu vakara norisi, ja nav paredzēta speciāla programma.

Gaidām un skautiem patīk zināma kārtība, tādēļ ir izveidojušās ugunskura tradīcijas. Ugunskuru var sakraut dažādos veidos, piemēroti katras reizes vajadzībām un lietojot atbilstoša izmēra malku. Tas atbilst B. P. teicienam: "Katrs muļķis var sakraut lielu ugunskuru. Skauti sakrauj tikai tik lielu, cik viņiem nepieciešams."

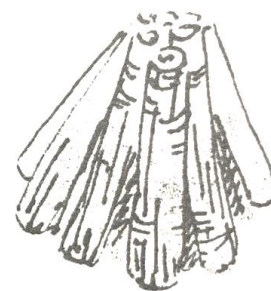
Augsti tiecošas liesmas, vēja pūstas, var ne vien apdedzināt mūs pašus, bet arī aizdedzināt koku zarus virs mums, mēs varam zaudēt kontroli pār ugunskuru un aizdedzināt visu apkārtni.

Ugunskura sakraušanai mēs varam samest zarus un zariņus, pielaist uguni, un – ugunskurs gatavs! Taču tam būtu maz saistības ar ceremoniju. Pazīstamākie ugunskuru tipi ir šādi.

SLIETEŅA UGUNSKURS. No sīkajiem, sausajiem zariem izveido slieteni miniatūrā. Tā iekšpusi piepilda ar sausajiem iekuru materiāliem – sveķiem, bērzu tāsīm, sausām priežu un egļu skujām koku skaidām un skaliņiem un citiem dabiskiem materiāliem.

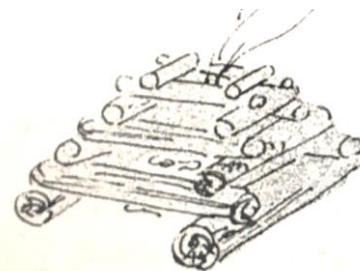
Šim slietenītim apkārt apliek arvien lielākus zarus un pagales, vēja pusē atstājot "ieeju". Caur to tiek izdedzināti iekuri, lai vējš plūstu liesmas sakrautajā ugunskurā.

Degot slietenim ir tieksme ar laiku nogāzties uz vienu pusi, tādēļ tā augstumu nosaka vietējie apstākļi.

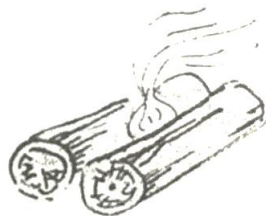

Slieteņa ugunskurs

PIRAMĪDAS UGUNSKURU krauj četrstūra piramīdas veidā. Apakšā pa pāriem novieto resnākās un garākās pagales. Nākamajos stāvos pagales ir arvien īsākas, tuvākas un tuvāk kopā. Piramīdas centrā ir sīkie un sausie iekura materiāli. Tāpat kā visiem ugunskuriem, uguni pielaiž no vēja puses. Degot ugunskurs sabrūk pats sevī.

Piramīdas ugunskurs

Bluķu ugunskurs

BLUĶU UGUNSKURAM lieto divus koku stumbrus, vislabāk priežu vai egļu. Katrā stumbrā iecērt reni. Stumbrus novieto vienu otram blakus, reni pret reni, un renes piepilda ar iekuriem. Lai bluķi neuzveltos pārāk cieši viens otram un uguns nenoslāptu, katrā galā starp bluķiem ieliek akmeni vai nūju. Bluķi deg lēni un dod lielu siltumu.

MEDNIEKU UGUNSKURU veido pāri divām pagalēm vēdekļveidīgi pārlietot vēl kādas trīs pagales. Uguni iekur zem pagaļu krustojuma. Viena pagale nedeg!

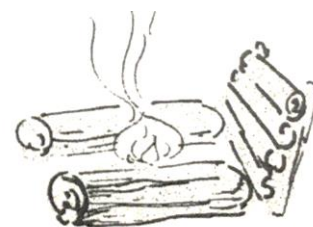
Mednieku ugunskurs

Zvaigznes ugunskurs

ZVAIGZNES UGUNSKURS. Palielas pagales novietojamas uz zemes zvaigznes formā ar savienojumu centrā, uguni kurot centrā. Pēc pagaļu galu nodegšanas pagales iestumj arvien tuvāk ugunskura centram.

SIROTĀJU UGUNSKURS iekurams divu zaļu pagaļu ierobežotā laukumā, lai ogles mazliet aizsargātu pret vēja pūsmām un lai ogles neaizripotu prom. Tajā pusē, no kuras pūš vējš, aiz ugunskura no pagalēm saliek slīpu sienu, apm. 75 – 100 cm augstu. Apguļas tā, lai ugunskurs būtu starp gulētāju un sienu – tas dod vienmērīgāku siltumu.

Sirotāju ugunskurs

Ilgi degošais ugunskurs

Austrālijas **ILGI DEGOŠAIS UGUNSKURS** tiek krauts divos stāvos. Jo augstāk krautas, jo malkas pagales ir tievākas. Apakšējā stāvā malkas vidū ir 1 – 50 mm resni iekuri.

Sasniedzot pusi no vēlamā ugunskura augstuma, virs malkas tiek ielikta cieša 20 mm resnu spriguļu grīda. Uz šīs grīdas, būvējot malku visapkārt, tiek sakrauts 1- 30 mm resnu iekuru sārts. Sākumā tiek aizdedzināts šis augšējais iekuru sakrāvums. Tas deg apm. 15 – 20 minūtes. Grīdai iebūvējot, ogles aizdedzinās apakšējos iekurus. Apakšējā daļa degs spilgti vēl kādas 25 – 35 minūtes.

Izraksts no grāmatas "Gaidu un skautu rokasgrāmata" (1997)

Katram ugunskura vakaram bez ugunskura vadītāja vajag vēl ugunskura aizdedzinātāju (goda viesi) un malkas piemētējus/ uguns sabikstītājus (kārtības kops).

Atceries, ka malku nedrīkst turēt pārāk tuvu ugunskuram!

Kopsummā **ugunskuram nevajadzēs piekurus** kādas 45 – 55 minūtes. Atkarībā no pagaļu cietuma un lieluma apkārt saliktā malka degs kādas 3 – 5 stundas.

Neliela pieredze ļaus tev izvēlēties pareizo malku un tās lielumu vēlamajam ugunskura laikam.

30 mm Ø	70 mm Ø
40 mm Ø	80 mm Ø
50 mm Ø	100 mm Ø
60 mm Ø	120 mm Ø

Aizdedzināšanas vieta – iekuri 1 – 30 mm resni, 20 mm sprunguļu grīda, iekuri 1 – 500 mm resni.

Gaidas un skauti prot atrast sausus iekurus arī lietus laikā. Kokiem zem slapjās mizas ir sausa koksne. Ja ar nazi iedrāzīsi koka nūjiņā, tad parādīsies sausā daļa. Iedrāztas nūjiņas ir labs iekuru materiāls. Ja priežu mizai noņemsi virskārtu, tavās rokās paliks mizas sausā daļa. Samestā zaru kaudzē, zem virsējā slāņa, atrodas sausi zari un zariņi, lapas, skujas. Arī malka pagales vidū ir sausa, un tu vari izcirst skaliņus. Skautu un gaidu ugunskuram nekad nelieto mākslīgo degvielu – spirtu, benzīnu, petroleju, parafīnu vai ko citu.

Lai uguns pa zemes virspuses segumu – sūnām, sausajām lapām u.c. – neaizietu mežā, ap ugunskuru lāpstas platumā un apm. 10 – 15 cm dziļumā jāizrok grāvītis.

Skauts un gaida ir dabas draugi, un ikdienas gaitās ir svarīgi, lai mēs nebojātu dabu. (Sīkāk āra dzīves ētikas principi “Neatstāj pēdas” - https://ej.uz/NeatstajPedas_web) Daudzu atpūtnieku un makšķernieku ugunskuru vietas redzamas vēl vairākus mēnešus pēc tam. Ugunskuru ierīkojot, tā vietā norokama velēna, ko var nolikt atstatus no ugunskura. Nometnē to var laiku pa laikam palaistīt, lai tā neizkalstu.

Skauti un gaidas arī neposta mežu, bez vajadzības nenocērt kokus un nenogriež katru slaidāko lazdu.

Ja tev vajag nocirst koku vai nokaltušu stumbru malkai, tad nocērt to zem zemes līmeņa. Vispirms ap koku aproc mazu bedrīti, tad nocērt tajā esošo koku un bedrīti pēc tam aizber. Tas ne vien saudzēs dabas skaistumu, bet arī tev pašam vēlāk neķersies kāja aiz koka celma.

Prom ejot ugunskura vietu aprok vai uzber virsū zemi, lai noslāpētu vēl karstās ogles. Tad uzliek atpakaļ saglabātās velēnas, lai ugunskura vieta neatšķirtos no apkārtējās dabas.

Latvieši mīl savu mežu un priecājas par tā sulīgo zaļumu. Nobirušās lapas un skujas, saaugušās sūnas, sausie zariņi un sakritušie koki nenozīmē meža netīrību. Tā ir daļa no meža ekoloģijas, kas laika gaitā palīdz tam dabiskā veidā atjaunoties.

Turpretī ir nepiedodami, ja mēs mežā nemetam papīrus, bundžas, pudeles u.c. atkritumus. Tādēļ viss, kas dedzināms, ir jāsadedzina virtuves ugunsuros, un pārējais jāaizvāc prom.

Ugunsкура vakarā pie ugunsкура ierodoties, kopī piesaka sevi ar kopa saucienu.

Pie ugunsкура tradīcijām pieder arī pašu kopa vai pulciņa priekšnesumi, kas sagatavoti jau laikus un nav uz vietas ātri jāizdomā, ja mēs viesojamies pie citu ugunskuriem (vai mītnes vakarā). Priekšnesumi iepriekš piesakāmi ugunsкура vadītājam, lai var izplānot vakara programmu ar iepriekš izziņotu tēmu.

Ugunsкура vakaru noslēdz ar gaidu, skautu vakara dziesmu – “Kluss miers pār zemi savus spārnus raisa” un “Kad ugunskurā beidz kvēlot ogles”. Šīs dziesmas dziedot, visi klātesošie sadodas rokās slēgtā aplī, liekot labo roku pāri kreisajai.

Vakara dziesmas ir svarīgas, un tās dziedot, nelīgojas. Dziesmas beidzot, noskaita gaidu – skautu vakara lūgšanu un ar rokas spiedienu un “Ar labu nakti” atvadās.

